

ΨΥΧΑΡΗ

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ *

Τό ένάντιο παρατηρούμε σ' άλλα μερικά που έπαθε ο φίλος, γιατί άμα ή ανάγκη πάψη στον άνθρωπο, τότε αποσβύεται σιγά σιγά και τώργανο, που καταντάει άχρηστο. 'Ανάγκη να μιλήση δέν είχε καμιά για τούτο δι' μιλούσε. Πρώτα, δηλαδή άρχη άρχη που εΐτανε στη Σάντα Κλάρα, είδαμε πως με τό κάθε πράμα που έβλεπε, αποτυπώνονταν και στο νου του ή λέξη που φανέρωνε τό πράμα, δίχως μάλιστα και νάνοιγη τό στόμα. Οί λέξεις όμως άφτίς εΐτανε λίγες, όπως και τά πράματα που είχε τριγύρω του· τά ίδια πάντα. 'Ο κύκλος του περιορισμένος. 'Ωστόσο μιλούσε τότες άκόμα. Σά θυμούταν τούς συντρόφους του, οί λέξεις οί παλιές, οί συνηθισμένες του, ξανάρχονταν πάλι στο μυαλό του. 'Ω και στη Μασατιέρα, όταν έφτασε, μιλούσε με τούς συντρόφους τούς πεθαμμένους. Σταθήκε ή στερνή δυνάτη κουβέντα τ.υ, γιατί δυνατά λαλούσε μ' άρτούς. Κατόπι πιά λαλούσε μόνο από μέσα. Άς και στον τάφο του, οί καημένοι του άποπύραν τή φωνή του με τή δικιά τους μαζί.

Στή Μασατιέρα βουβά και τά ζώα· βουβές ως κ' οί κατσίκες! Τι να μιλήση; Λίγο λίγο, σάν έβλεπε τά πράματα, οί λέξεις που τά φανερώνανε, δέν άντηχούσανε πιά στο νου του. Σώπασε και τό κρυφό τό σήμαντρο άγάλια άγάλια. Τό ίδιο στην ψυχή του, άποκοιμήθηκαν ύπνο βαθειό, ή μια κατόπι από τήν Άλληνη, όλες οί συνήθειες οί παλιές, οί κοινωνικές οί συνήθειες. Πήρε Άλλες, έσεινες έννοείται που είχε κ' ή καινούρια του ή κοινωνία. 'Η μοναξιά έτσι τό θέλει και τέτοια σου φέρνει· ή θα σέ τρελλάνη, όπως στη Σάντα Κλάρα· ή ζωά θα σέ κάμη, όπως στη Μασατιέρα.

Δέ θα πη πάλε διόλου πως ο Γιάννης κατάντησε ζωά άληθινό. 'Από του προσώπου του μονάχα τήν έκφραση καταλάβαινες πως έβλεπε μπροστά σου ά-

θρώπο. Τά μάθρα του τά κατάμαθρά του τά μάτια φέγγανε, σάν άστέρια λαμπερά, μεσ' τά μάθρα του τά γένεια και τά μαλλιά του τά μάθρα. Βέβαια που τά φωτίσανε, με τήν άγια τους τήν άχτιδιά, κ' ή θέληση κ' ή ξυπνάδα κι ο νους. Δέ λέω, άν είχε μείνει στη Σάντα Κλάρα. Μά έδω, ίσα ίσα για να μπορέση να ζήση με τούς καινούριους του συντρόφους, τού χρειαστήκανε και νους και ξυπνάδα και θέληση, τόσο πολύ μάλιστα που τώρα και στο πριν κουτά μάτια τού σκυλιάνε, περνούσε μια κάποια φλόγα που από κείνονε θα τή βαστούσανε. Φαίνονταν ο άνθρωπος κι από τού ζώωνε τήν πειθαρχία. Σέβας τούς έδινε όχι μόνο ή δύναμή του, μα κ' ή κορμωστασιά του, ίσως κ' ή μεγάλη του όμορφιά, γιατί άλήθεια ο Γιάννης εΐταν ώραιος. Σαράντα έφτά, και γλήγορα σαράντα όχτώ χρονώ άνθρωπος, τόν κοίταζες και δέν τού έβρισκες άσπρη τρίχα, ούτε στο πρόσωπο ζαρωματιά. Άς κι ο τόσοσ ο καιρός, που άπόμεινε μακριάθε από τόν κόσμο, από τήν κοινωνία, από τά θρώπινο τό ταβατούρι, άντις να τού φάη τήν ενέργεια, τόν είχε θρέψει πιά γερά. Εΐτανε σάν παλληκάρι άνάγγιχτο είκοσέντε χρονώνε, που τά χρόνια τά κατοπινά τού φύλαξαν άχάλαστη κι άκέρια τή δύναμη τής ψυχής του, γιατί καθουταν άρτή μέσα του, σάν άποκλεισμένος θησαυρός.

Για τούτο, είχε ο Γιάννης κι άλλο κάτι στην καρδιά του, που εΐτανε πολύ άθρώπινο. Μά τί λέω; Άθρώπινο μονάχα δέν είναι πλάσμα στην οικουμένη δέν ύπάρχει που να μήν τό ξέρη, άφου ή ανάγκη τής συντροφιάς, ο νόμος άφτός που δέ μας άφίνει να ζούμε από τούς άλλους χωριστά, ο συντροφιασμός, μ' ένα λόγο, είναι παιδί τής 'Αγάπης και σημαίνει τό ίδιο. 'Η 'Αγάπη μας ένώνει· τής 'Αγάπης τό χρωστούμε, που ζωά κι άθρώποι, συνηθήσαμε κοπαδιαστιά. 'Η άγάπη όμως, στον άνθρωπο, δέν ξεχύνεται από τό ένα τάτομο άδιάφορα στάτομα όλα. Στην κοινωνία που αναοραφήκαμε, ποιους προτιμούμε και ποιους όχι, ποιους θέλουμε και ποιους δέ θέλουμε. Κι άμα θελήσουμε μια

ή ένανε μονάχα, γίνεται τότες έρωτας, που είναι ο ύστερνος και πρώτος όρος, ή άκη άκη του συντροφιασμού, τό τέλος κ' ή άρχή.

'Οτι παρατηρούμε στην άθρώπινη κοινωνία, φυσικό να τάποθείσουμε και στη ζωά. Προτιμούνται και τά ζωά τό ένα με άλλο, άν και λιγώτερο από μας ξεχωρίζουνε και ξεδιακρίνουνε, όπως και μες δηλαδή, στα χρόνια τά προϊστορικά, που μια και μόνη φαμελιά εΐτανε τό κάθε κοπάδι μας. Τέτοια βέβαια είναι άκόμη τά ζώ· τέτοια εΐτανε και τά ζώ τής Μασατιέρας. 'Ωστόσο να που άφου ήρθε ο Γιάννης, έμαθην και τούτα περισσότερα να προτιμούνε, να γνωρίζουνε καλύτερα, έπειδή με κανέναν τρόπο, λόγω χάρη, δέν ήθελε πιά να σμιζη ένα σκυλι δικό του με τήγριόσκυλα τού Νησιού, κ' είδαμε πως οί κατσίκες προτιμώτερα βόσκανε στη μεριά τού άθρώπου, με τίς Άλλες.

Μπορεί όμως και στο ίδιο τό κοπάδι ναμάθαν από τό Γιάννη τά διάφορα τάτομα να προτιμούνται, γιατί έβλεπαν πως κι ο άφέντης προτιμούσε. 'Ο Γιάννης δέν άγάπασε ίσόστοργα όλους του τούς συντρόφους. Περριεργό που, είτε για τόν κόπο τού περασμένου, είτε για τήν περασμένη τή χαρά, τότες όταν τις πρωτοείδε, ο Γιάννης είχε πιά πολύ τό μάτι του στις κατσίκες κι άνάμεσα στις κατσίκες πιά τρυφερά πάλι κοίταζε πότε τή μια, πότε τήν Άλλη. Στην στιγμή που βρισκόμαστε για μιάν άνησυχούσε, και τώρεε άφτό ή ψυχοπονισιά, που είναι και τούτο πολύ άθρώπινο. Τό δύστυχο τό ζωά είχε άφρωστήσει στη γέννα. Μά εΐταν κι από πριν κάμποσο χαδεφτικό. Τού άφριζε να τρώη από τό χέρι τού Γιάννη. 'Επαιζε μαζί του. Καμώνονταν κιόλας σά να ώρμούσε άπάνω του με τά κέρατά του, κ' έπαιτα τού χτυπούσε μόλις τά σκελιά. Άς και γελούσε τό ζωά που άλλο γέλιο δέν είχε. Τόκανε ο Γιάννης ότι ήθελε. Τό κουβαλούσε στο ναμα του σάν τό σφαχτό, κ' ή κατσικά δέν έλεγε τίποτις. Κάποτε τή φοβέριζε πως θα τήν έπιανε τάχα να τή δείρη και τή φιλούσε. Εΐχε άγάπη να τής χτενιζη με τά δάχτυλά του τό μαλλί. 'Ως και στον περιπάτο μόνος μαζί της τόκανε γούστο να πηγαινή. Τού φαίνότανε πως χαίρονταν καλύτερα ο ίδιος, με κέφι, με χουζούρι πιά πολύ, όλες τίς ώραιότητες τού Νησιού. 'Αλήθεια που όσο εΐτανε μ' όλα του τά ζωά συντροφιά, να τά φροντίζη, δέν τού έλειπε ή δουλειά. Με τήν κατσικά του άνάσαινε. Μια μέρα τήν πήρε σεργιάνι κι άνεθήκανε σ' ένα λόγγο που βρισκότανε άπάνω στη βάχη μισνης κορφούλας, καταμεσίς. Κάτω από τό ένα της πλεθρό, έτρεχε βύκι φαρδουλούτσικο, μα δέν έτρεχε ίσα, μόνο

*) Κόταζε τά φύλλα: 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103 και 104.

—Τό έζρω, άπλογιέτ' εκείνη, που δέν ήρθε στο λογαριασμό σας που μ' ήράτ' έδω, κ' έννοια σας. Να με συμπαθάτε που δέ θα σας γένη κ' έφέτο τό χατήρι. Πεντέξη όκάδες κερσία άπόμειναν στην κερασιά, θέλω να τά στελώσω σ' άγγόνια μου στα Γιάννια.
—Δέ λές πέντ-έξη φορτώματα, θειά Χρισταίνα, μόνε λές πέντ-έξηόκάδες; Δέ γλέπεις που κοντεύουν να τσακιστούν τά κλωνάρια από τά πολλά τά κερσία; 'Ελα, άφτε μας να φάμε καναδυό που είμαστ' άποσταμμένες, έτσι να 'χης καλή ψυχή. Και μ' αυτά τά λόγια τήν τρωγύρισαν όλες και τή χείδευαν χοροπηδώντας.
'Η κάκω μου όμως δέν τ' άκουγε αυτά.
—Σφορτώθητε μου, τούς λέει, κ' έγώ άγλειψιάς δέ θέλω.
—Νά ζήσης, θειά, άφες μας να φάμε κερσία και να σου δώσωμ' ένα σταυρό για τ'ό σπίτι.
—Μή με παρασικλητέζετε και με κέμετε και σας δώκω καμιά πικρή κατάρρα.
—Χριστός και Παναγιά, θειά Χρισταίνα! Μή χειρότερα να μάς καταραστής τέτοια μέρα! 'Ας εΐται καλά κ' έσ' κ' ή κερασιά σου, και βρισκομε κι άλλου. 'Αλλο τίποτε να γυρεύη; σήμερα. Να κλωνοχτώσεις, και χρόνους πολλούς.
—Στο καλό, τσαούπρες μου. 'Εχετ' έννοια αούτου που περνάτε να μήν τσακίσετε καμιά κληματοβέργα.
—Μωρέ ψυχή που τήν έχει ή διασπαρμένη! μου λέν οί κοπέλλες φεύγοντας. 'Ακούς να τή χιλιοπακαλέσωμε-

και να τήν κάμωμ' άγιο, και να μ'ε άφήση να πάρωμε δυό κερσία;
—'Αμ δέ σάς τό είπα πρωτύτερα; Μά έννοια σας, κ' έγώ θ' άνεβώ σήμερα σ' αούτή τήν κερασιά, τό 'θαλά πείσμα. 'Ως πότε θα 'ναι έδω; Τό πολύ ως τό μεσημέρι. 'Ερχομαι τό δαιμόνιο, παραμονεύω να φύγη ο δραγάτης, άν είν' έδω, κι άνεβαίνω. Θα πάρω να γιομίσω κ' ένα μεσάλι μάλιστα να σάς φέρω κ' έσας.
* * *
'Ονας γύρισε στο χωριό πέρας' ίπό τής Θανάσως, που ήταν τό σπίτι της κοντά στο δρόμο, και τής είπα να 'χη τό νου της να γλέπη πότε θα περάση ή κάκω μου και να μου φωνάξη.
'Απάνω στο καταμεσήμερο ή Θανάσω ήρθε και μου 'φερε τό χαμπάρι μοναχή της.
—Πέρασε, μου λέει, ή λεγάμενη.
—'Αλήθεια;
—'Αμ τί φέματα; 'Εκατσε και ζαπόστασε κιόλας έξω στο πεζούλι μας, γιατί δέ μπορούσε να πάρη άνάσα από τήν άγκούσα.
Τ' άπομεσήμερο, άμα τσάκισ' ή κάψα, είμουν σ' άμπέλια. Στο δρόμο πηγαίνοντας τά μάτια μου τά 'καμα τέσερα για τό δραγάτη, μα πουθανά δέ φαίνονταν. Στην κερασιά ως τόσο δέν άνεβημ' άμέσως, μόνε κάθισα και περιμένα να περάση κανένας δικός μου να μάθω που ήταν

για ν' άτφελιστώ. Σε κομμάτι βλέπω και περνάει τό παιδί τού πιστικού μας.
—Είδες τό δραγάτη; τού λέω.
—Πέρασε πρωτύτερα στην πέρα μπάντα, μου άπλογήθηκε.
Βγάζω λοιπόν εύτός τήν φλοκάτα και στη στιγμή βρέθηκα στην κερασιά. 'Εφαγα όσα έπαιρνε ή κοιλιά μου, έμασα όσα χωρούσε τό μεσάλι μου, κ' έτοιμάστηκα να κατέβω. Μά άπάνω σ' αούτό, φρίτ! μια πέτρα περνάει από τ' αούτί μου, που, άν μ' έπαιρνε, άλλοίμονό μου! Φρίτ! δεύτερη. Λάσπη ή δουλειά μου, λέω. Γυρίζω, τι να ιδω! Εΐχ' έρθει ο δαίμονας, ή κάκω μου! 'Απόρησα πως διάολο τό μυρίστηκε, και πως τήν άφησ' ή άγκούσα να ξανάρθη. Και όμως ήταν εκείνη.
—Μή ώρ' κάκω, θα με σκοτώσης.
—'Εσ'όσαι μωρέ διάολε; 'Εσ'όσαι μωρέ σατανά; Κάτω, γκρεμοτσάκισου γλήγορα! Κάτω θα σου τσακίσω τά ποδιάρα· και με τά λόγια' αούτά, άλλη μια πέτρα μου σφυρίζε.
—'Αμ τί κάμεις έτσι ώρ' κάκω! Αούτή ή κερασιά σου μάς χαλνάει τόσο άυπέλι με τόν ίσκιό της και δέ λέμε τίποτε, κ' έτό με δυό παλιοκέρασα κάμεις έτσι;
—Παλιοκέρασα ε; παλιοκέρασα! Δέ φτάνει που περιδρομιάζεις μόνε τά κατηγορείς κιόλας. 'Ελα, κατέβα εύτός! Κατέβα, χιλ:όρημο, κατέβα άδούρητο, κατέβα άχαί-

στηροφύριζε σαν το φείδι, με τρόπο που βαδίζοντας ή και στεκαμένος, δεν τβόλεπε γραμμή μπροστά σου, παρ' μεριές μεριές, κ' οι μεριές που φαίνονταν έτσι ανάμεσα στους κορμούς και τη δεντροπρασιναδα, μοιάζανε να μάτια γαλανά της γης, ήμερα και κοιτάμενα. Ουόγλυκος είταν ο καιρός σωπασιά στην κορπούλα όλη. Τόσο του μάγεψε το θεάμα την ψυχή, που έπιασε σιγά την καρσικά του από το κεφάλι, σ' νάθελε να της διείξη, για να χαρ' και δάσχη μαζί του, τί ήμορφο πούτανε κείνο το νερό.

Στή μοναξιά που ζούσε ο Γιάννης, άλλο μέσο δεν είχε ο δύστυχος να φανερώση την έντύπωση που του έδινε η μεγαλόπρεπη και χαριτωμένη δημιουργία. Μά συννησιμένος δεν είτανε να προσέχη στα θεάματα της πλάσης, κι ακόμη λιγώτερο να εξωτερίζη, ό,τι έννοιωθε μέσα του, όταν έννοιωθε τίποτα δηλαδή. Τόνοιωθε τότες άξεδιόλυτα, μισά και σκούρα, όπως στη σκοτεινιά ενός δάσου παίζει στο φύλλο και γλιστράει μισόλαμπη άχτιδα. Έτσι νοιώθουν υποθέτω και τα ζώα, σαν κοιτάζουμε βουβά γύρω τους την κόσμο την άπειροχνη: έτσι νοιώθουνε, που να π'η; άνοιωθα κι άνήξερα, κι ώστ'όσα μέσα τους ανακαλλιαζουμε σιγά. Για τούτο κι ο Γιάννης, εκείνη την ώρα, τάλεγε άμιλητα της κατσίκας του.

Όταν άρρώσθησε άπάνω στη γέννα της, και βαριαρρώστων οι κνημένας, την περιποιήθηκε σαν παιδι του. Τόσα χρόνια που πέρασε στη Μασατιέρα κι άνάθερε ζωά, είχε γίνη παιά και γιατρός. Μά τίποτα δε φελούσε, μήτε χέρτα μήτε βοτάνια μήτε νερά, που τάχει πολύ δύναμ'όδωρα ή Μασατιέρα. Ο Γιάννης άπέλπιστηκε, άμέλησε κοντά όλο το κοπάδι, για να τη γλυτώση άφτη. Έβγεινε, στήθηκε στα πόδια της: μά και σαν έβγεινε, ακόμη καλή δεν είτανε όρεξη δεν είχε ή κνημένη, έβγερε το κεφαλάκι της λυπητερά. Συλλογιστηκε τότες ο Γιάννης να την πάρη στο βουνό. Έτσι με την άρεα, με την τεκνία, γιατρεφτη όλότελα εκεί άπάνω.

Έμεινε μαζί της τέσσερις μέρες και τέσσερις νύχτες. Μά δεν πήγε στον άκρωτηριού τη βουνοσειρά, γιατί δεν ήθελε νάνταμώση και τις άλλες τις κατσίκες. Τράβηξε λοιπόν προς τη βοριανή βοριανή την άκρη, όπου δε σύχναζε πολύ κι όπου είτανε μοναξιά μεγάλη. Έκει βρισκεται, από τη δυτική μεριά, κι ο πελώριος ο γκόρφο: της Πίστης, που ως τόσο διόλου σίγουρος δεν είναι, γιατί έχει πολύ φάρδος, πολλή άνοιξιά και δεν κάνει για λιμάνι. Και σήμερα ακόμη άράζουμε από την άλλη μεριά τα βαπάρια, την άνατολική τη μεριά, στον Κούμπερλαν γκόρφο, που είναι ήσυχος,

ρευτο! Που θα μου π'η! Άν δ' σου τσιμπήσω το κορμί σου να σ' το κάμω μαύρο σ' φλοκάτα!

Άμ' άκουσ' αύτην τη φοβέρα, τί να σ'ας π'ω; άρχινησε κι άνατρίχιαζε το πετσί μου και μαύριζε πριν το μαυρίση ή κάκω μου. Όλα μπορούσα να νά υποφέρω εκείνη τη στιγμή, όχι όμως και τή νύχτα της κάκω μου, που ήταν άκοπα από τον καιρό του Νώε, και που έκοφταν καλύτερ' από τα ζουράφια του μπαρμπερή.

Μιά φορά της είχα κόψει ένα κορβί, σ' παιδί που είμουν, και μ' έπιασε και μ'όδωκε κάτι τσιμπιές, που, όντας τες θυμιούμαι, τρομάζω. Μιά βδομάδα μ'όδαν' ή μάννα μου κοπανισμένα κρομύδια να με γαρέψη. Οι νυχιές ακόμα φαίνονται.

Δε με σύφερις λοιπόν να πέσω ξανά στα νύχια της κάκω μου. Μά π'ως να ξεφύγω; Έδω ήταν ο κόμπος.

Η κάκω μου άφου είπε όσα μπόρεσε και όσα θυμήθηκε, τη στενοχώρεσ' ή άγκούσα και κάθισε στη ρίζα της κερασιές και περίμενε, μασώνοντας συχνά το ακατέδ' άχαίρευτο». Είμουν πολιορκημένος λοιπόν και σε δύσκολη θέση. Μ' άπάνω σ' αύτην τη στενοχώρια, ένα σκέδιο φώτισε το νού μου. Τί δεν κάμει ή άνάγκη;

Η κερασιά άνάμεσα σ' ένα πυκνό φύλλωμα κατά τ' άμπέλι μας είχε κάτι μακρυά κλωνάρια, που πήγαιναν ως πέρα. Άπ' εκεί, λέω, θα γλυτώσω, κ' εύτ'ς χωρίς να χίσω καιρό δένω το μετάλι με τα κεράσια πίσω στο ζου-

ένω στην κάθο κάτω το βοριανό, φυσούνε όσοι άνέμοι δένουνε τη Μασατιέρα. Έτσι τάπαθε κι ο Γιάννης. Τυχέρ' όμως δε στάθηκε, γιατί μόλις μπόδραλε σ' εκεία τα βουνά, και τους πλάκωσε και τους δυό κακοκαιριά τρομάρα. Είπε να γυρίση, μά δε θέλησε, μήπως ή άρρώστη κιντυνήση στο δρόμο. Σωστή φουρτούνα.

Βολέφτηκε όπως μπόρεσε. Η άτυχία του όμως σ'ά να του βγήκε σε καλό. Τουλάχιστο έτσι του φάνηκε, γιατί βρήκε σπήλιο και στο σπήλιο μέσα πέρασε τρεις μέρες και τρεις νύχτες με τη συντρόφισσά του. Λαμπροπέρασε μάλιστα. Κάθονταν όλη ώρα μαζί της κ' έπειδ'ς ο καιρός δε χωράτεθε, μόλις έβγεινε. Σ'ά να κρύωνε κιόλας το ζώο κρύωνε κι άφτός, γιατί εκεί κάτω, άμα βράδυαζε, έκανε κάμποση ψύχρα. Κουκουλώνονταν ο Γιάννης κ' ή κατσίκα του, που να π'η; ο ένας στέλλουνο του συντρόσου το μαλλί και ζεσταίνονταν έτσι. Και τους δυό λ'ς να τους άρεζε ή ζέστη άφτη. Πλάγιαζε το ζώο κοντά στο άθρωπο που κουβαριαζότανε, για να της γίνη το στήθος του σαν κούνια μαλακή. Γλυκοτριβονταν εκείνη στα γένειά του. Μά κι ο ίδιος έννοιωθε μιάν κάποικ τέψη μυστικιά, να χαδέβιτσι, να τυλίγη το κορμί του στις τρίχες μέσα τις τρυφερές της καλής του φιληνάδας, τόσο πολύ μάλιστα, που ακόμη και σ'ά δεν κοιμούντανε, τη μέρα, όταν έπαθε ή νεροποντή, κ' έβγειναν όζω λιγάκι, ο Γιάννης, άντίς να περπατάη, στεκότανε πλάγι της συλλογισμένος, με τα χέρια στο κεφάλι της άκκουσιμένα, και με τα γόνατά του άγγιζοντας το παχουλό κορμί της. Η στρώνονταν παλε κατά γης, έπεφτε και κείνη χ'άμου, έβγερε μισά το νάμο του στο πλεθρό της, σ'ά να την άγκαλιάζε, την έπαιρνε από το λαϊμό σιγά, την κοιτάζε στα μάτια κ' έπαιζε με τα μαλλιά της τα μεταξένια.

Είτανε το μόνο πλάσμα, το πρώτο, που τάφωσιώνονταν έτσι ο Γιάννης. Π'οτέ του, πριν έβρη στη Σάντα Κλάρα, σαν ντροπαλό και συλλογισμένο παλληκάρι που είτανε, όχι μόνο να έρωτοκλώθη δεν ήξερε, μά μήτε κοιτάζε κορίτσι. Τ'άφινε στους άλλους νάφτες τα τέτοια. Τώρα, στη Μασατιέρα, σ'ά ν'νοιζε ή καρδιά του. Η κατσίκα του είχε γίνη κάτι περισσότερο από συντρόφισσά ή από φιληνάδα, σαν είδος άγαπητικιά, και πειδ'ς ως τότες την έβλεπε πάντα μαζί μ' όλα του τα ζώα, του κόστισε, όταν ήρθε ή ώρα κι όταν πέρασε ή άνεμοζάλη με το δρολάπι, να φύγη από την παινεμένη τους τη μοναξιά. Προτού γυρίση, θέλησε να πάρη ακόμη με την κατσίκα του ως τον κάθο πέρα, να δ'η τί έλεγε κ' ή θαλασσα.

ναρί μου, πατώ σ' ένα άπ' εκείνα τα μακρυά κλωνάρια, και κρατώντας εν άλλο άπάνω από το κεφάλι μου, πήγα σιγά σιγά ως εκεί που λυγούσε το κλωνάρι που πατούσα. Τό καθ'αλλικεύω και με μ'ις βρέθηκα σ' άμπέλι μου.

Όντας π'ηρε χαμπαρι ή κάκω μου, τό 'χα βάλει στα πόδια.

* *

Δυό μήνες ύστερο με παραμόνευε ή κάκω μου για να με φιλοδώρηση, μά δεν μπόρεσε να με πιάση. Άργότερα όμως πέρασε ο θυμός. Την ήμερα μάλιστα που ταξίδεψα ήρθε και με ξεπροβόδισε. Έκει που χωριστήκαμε της φίλησα το χέρι, με φίλησε κ' εκείνη και την πήραν τα δάκρυα. Π'ω; τη λυπήθηκα τότε!

Κάθε καλοκαίρι ύστερο, που έστελνε κεράσια σ' άγόνια της στα Γιάννενα, τους έγραφε και μ'όδιναν κ' έμένα. (Άπό το ήμερολόγιο ενός φίλου μου)

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΕΞΑΡΧΟΣ

Γαλήνη άπέραντη βασιλεύε στα γαλανόστρωτα πλάτια του ώκεανού. Είταν Άγουστος, άρχη Άγούστου, δηλαδή Φλεβάρης εκεί κάτω, κοντά ένα ή δυό μήνες, όπως ξερούμε σε κεία τα μερία, προτού τελειώση ο χειμώνας, κι ως τόσο έκανε ζέστη μεγεφτική, άπαράλλαχτα όπως τη μέρα που τονέ φέρανε στην Σάντα Κλάρα, είκοσι τρία χρόνια τώρα σιστά. Μόλις έτρεμε τάγέρι πάνω στο βουνό: στα κύματ'α κάτω, σιγασιά: ούδε φύσημα. Έσκυψε ο Γιάννης από το βράχο που στεκότανε, να τηράξη τάκρογιαλι, και ξαφνικά τραβήχτηκε πίσω, σ'ά να τονέ βάρεσε βόλι.

Κάτω σ'άκρογιαλι, σε μιάν ολόχροση άμμουδούλα, ήλιόζαθη, ζέπλεκη, χιονόλεκη, μιά κόρη θώραε τό γαλό κ' έσφιγγε τα χέρια της τόνα στέλλο, λ'ς και παρκαλείε τη θαλασσα την πλάνα, την ήσυχη τη θαλασσα την πραινή, να της δώση πίσω τους δικούς της, που ή φουρτούνα ή λυσασμένη θ'α τους έφαγε από ψ'ς.

Σύσωμος έφριζε ο Γιάννης. Π'ηρε τότες ματιώνε του, γύρισε άστροπελεις με την κατσίκα του στην κάμπο. Δε συλλογιστηκε τίποτις, μήτε κ'νε να βοηθήση την κόρη. Πρώτο άθρώπινο πλάσμα που έβλεπε ύστερις από είκοσι τρία χρόνια έρμιά. Στο μεταξύ, και μάλιστα στη Σάντα Κλάρα, φοβήθηκε βέβαια πολλές φορές. Μά ποτέ του δεν τρώμαζε τόσο δυνατά όπως την ήμερα που πιά δεν είδε άθρωπο — και τώρα που είδε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤ'

Η κόρη στα μοναξιά.

Όποιος θαρρεί π'ως στα ρημονήσια είναι πράμα έφκολο να στήσης καρτέρι σε άψηλό λουκάουτ, σαν που λένε, για νάρπαξη το μάτι του από κεία όλα τα καράβια ή και καθώς σήμερα, όλα τα βαπάρια που περνούνε, λάθος έχει να πιστέη πως σ'άνει νάπυβιγίζη, σ' ότι βουνό κι αν πάη νάνεβ'η σ'ά θέλει, και να καθήση. Κάποτε περνούνε μερικά, βλέπουν το Νησί, κι άρμενίζουν άλάργα: κάποτε μάλιστα βλέπουν ως και τον άθρωπο, μά δεν τους νοιάζει. Τ'άλλα παλε, τα περυσότερα, δε βλέπουνε τίποτις. Τη δουλειά τους και δρόμο. Για ένα καράβι δηγούνται κιόλας π'ς μιά φορά δε θέλησε να δ'η άναμμένη φωτιά σ' ένα ύψωμα, που το ξερούν οι ναφτικοί πως είναι σημάδι για νάρβης, π'ως είναι ή φλόγα φωνή για βοήθεια. Κι ως τόσο το καράβι δεν έπλεγε και τόσο μακριά.

Τι θα κάμης όμως σ' ένα νησί, που σ' όλους είτανε τότες γνωστό για ρημονήσο, ίσως και για κιντυνάρικο; Ο'άπρεπε κνει; τα μάτια του νάβγαζε στη βίγλα, να το κάμη πιά και μεροβίγλι και νυχτεβίγλι. Μά κι άφτό δε θάρτανε, άφου, μιά καλή φουρτούνα στη θαλασσα να σηκωθ'η, νάποσειπάση τη στεριά, και βίγλιζε όσο θέλεις. Μήτε βίγλιζε μήτε τίποτις δε φελά.

Έτσι τόπαθε ο Γιάννης με το μόνο το καράβι, γιατί μπορεί νάτανε και το μόνο, που ήρθε στης Μασατιέρας τα νερά, τόσο καιρό. Άλήθεια που και να τ'όβλεπε, άλλο δε θ'άβλεπε παρ' συντρίμια. Σπασμένο, άφανισμένο, μπήχτηκε στα βράχια, εκεί που γύρεβε να πάρη κάθο, για νάράξη στην γκόρφο της Άνατολής. Και μπήχτηκε το μισό μονάχα, γιατί τάλλο το μισό πήγε ο θεός πιά ξέρε πού. Η κόρη που είδε ο Γιάννης γλυτώσε από τη δύνομη και μόνο της τρικυμιάς, γιατί μονοστιγμ'ς έράγισε το καράβι, και τους έρόιζε ή στη θαλασσα πέρα ή στην άκρογιαλιά. Στην άκρογιαλιά βρέθηκε άφτη μονάχη. Μπορεί να είτανε είτε από τους δικούς της είτε από τους νάφτες κανέναν άλλος ή σε άλλη μεριά της Μασατιέρας ή και στη Σάντα Κλάρα, κάτω, αν τον έσπρωζε το κύμα ως εκεί: τό βέβαιο είτανε που κανείς δε φαίνότανε.

(Άκολουθε)